שְׁלֹשָׁה; וְהוֹדוּ לוֹ. וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ: עַל כִּסֵּא שֶׁנִּטְּלוּ שְׁנַיִם מֵחִפּוּיָיו זֶה בְּצַד זֶה, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

משנה ט׳

הוּא הָיָה אוֹמֵר: הָאָב זוֹכֶה לַבֵּן בְּנוֹי, וּבְכֹחַ, וּבְעֹשֶׁר, וּבְחָכְמָה, וּבְשָׁנִים, וּבְמִסְפַּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו, וְהוּא הַקֵּץ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא, ד): „קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ"; אַף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו, יג): „וַעֲבָדוּם וְעִנּוּ אֹתָם

שנהרס, אלא אִם כן גבהם ארבעה טפחים; **והודו לו** — והסכימו החכמים לדברי רבי עקיבא. **ועל אחד לא הודו לו** — חכמים: **על כסא שנטלו שנים מחפוייו זה בצד זה** — כבר בארנו (לעיל א, יא), שטבלת המושב והמשענת וכן כל שאר החלקים של הכסא — מלבד ה„מלבן" שהוא המסגרת והרגלים — נקראים „חיפויים"; ומדובר כאן על כסא שניטלו שנים מחיפוייו, היינו שניטלו שני קרשים ממושב הכסא ולא נשאר בו אלא קרש אחד, **שרבי עקיבא מטמא** — לפי שעדיין שם כלי עליו, הואיל ואפשר להשתמש בו ככלי קיבול, **וחכמים מטהרין** — שהואיל ואינו ראוי עוד לישיבה, אינו אלא שבר כלי, ואינו מקבל טומאה.

באור משנה ט׳

משנה זו ממשיכה בדברים שאמר רבי עקיבא, והיא עוסקת בדברי אגדה.

הוא היה אומר — רבי עקיבא היה אומר: **האב זוכה לבן בנוי, ובכח, ובעושר, ובחכמה, ובשנים** — כלומר שעל פי רוב דומה הבן לאביו בטבעו ובתכונותיו, ואם זכה האב בנוי, היינו ביופי ובחן, בכח גופני, בחכמה — בשכל ישר, בשנים — באריכות ימים, אף הבן זוכה לרוב בדברים הללו בזכות אביו; כן זוכה הבן בעושר, על ידי שממונו ונכסיו של אביו נופלים לו בירושה. וכן בחכמה זוכה הבן לרוב הודות לאביו, שלימדו וחינכו וכיוונו בדרך הנכונה. **ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ** — רבים ושונים הם הפירושים לפיסקה קשה זו; ולפי הרב מברטנורא ואחרים כוונת הדברים היא, שלפעמים זכות האב מועילה לצאצאיו אחרי מספר דורות, והוא הקץ — ויש „קץ" לדבר, שאם אמנם זכות האב אינה מועילה לבניו או לנכדיו, הרי סוף סוף בא הדור שזוכה בזכות זו, **שנאמר: „קורא הדורות מראש"** — כלומר שהקב"ה קובע מראש גורלם של דורות; **אף על פי שנאמר: „ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה"** — וזכותו של אברהם אבינו לא הצילה את זרעו מגלות מצרים, אבל בא הקץ,

אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה", וְנֶאֱמַר (שם שם, טז): „וְדוֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה".

משנה י׳

אַף הוּא הָיָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ: מִשְׁפַּט דּוֹר הַמַּבּוּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ; מִשְׁפַּט אִיּוֹב שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ; מִשְׁפַּט הַמִּצְרִיִּים שְׁנֵים עָשָׂר

ונאמר — ועליו נאמר לאברהם אבינו: **„ודור רביעי ישובו הנה"** — ובזכות הבטחה זו נגאלו ישראל ממצרים. ויש גורסים: „מספר דורות לפניו הוא הקץ", ומפרשים זה כעניין מיוחד, שאינו קשור עם העניין הקודם (עיין במפרשים).

בעל „תורה תמימה" כותב: הרבה באורים נאמרו באגדה זו. ולי נראה שהזכייה במספר הדורות היא מעין הזכיות האחרות האמורות במשנה, שהאב זוכה לבן בנוי ובכוח ובעושר ובחכמה; ורוצה לומר, שכשם שאם האב הוא בעל תואר, גבור, עשיר או חכם, הוא מוריש כזה על הרוב לבנו, כך אם היה האב ממשפחה מיוחסת, הוא מוריש זכות היחס לבנו ולבני בניו שיתייחסו אחריו. ומביא ראייה מפסוק זה, שאף על פי ששיעבוד ישראל תלה הקב"ה במספר שנים, ארבע מאות שנה, אבל לכשיבוא קץ הגאולה יזכירם הקב"ה לא במספר גבול השנים, רק בזכות אבותיהם, וכמו שכתוב: „ודור רביעי ישובו הנה" — הנה תלה הגאולה במספר הדורות ולא במספר שנים. ולפי הבאור הזה הרי זו זכות מעין הזכויות הקודמות.

באור משנה י׳

במשנה הקודמת למדנו מאמרו של רבי עקיבא על חמשה דברים שהאב זוכה לבן. משנתנו מביאה מאמר נוסף של רבי עקיבא באגדה על חמשה דברים.

אף הוא — רבי עקיבא — **היה אומר חמשה דברים של שנים עשר חודש** — כלומר מנה חמשה דברים שתקופתם שנים עשר חודש: א. **משפט דור המבול שנים עשר חודש** — היינו שנה שלמה, שנאמר (בראשית ז, יא): „בשנת שש מאות שנה לחיי נח בחודש השני בשבעה עשר יום לחודש, ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה", ונאמר (בראשית ח, יג—יד): „ויהי באחת ושש מאות שנה... בחודש השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ"; נוספו עליהם אחד עשר יום ששנת החמה יתרה על שנת הלבנה. ב. **משפט איוב שנים עשר חודש** — דבר זה נדרש בסדר עולם פרק ג׳ מן הכתוב (איוב ז, ג): „כן הנחלתי לי ירחי שוא, ולילות עמל מנו לי", פירוש: „ירחי שוא" הם ימות הקיץ שהם ארוכים,